

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Venise, Segno della Fontana, 1567](#)[Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre III](#)[Item Mythologia, Venise, 1567 - III, 10 : De Eumenidibus](#)

Mythologia, Venise, 1567 - III, 10 : De Eumenidibus

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Venise, 1567 - X \[25\] : De Eumenidibus](#)□

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre III

[Mythologia, Francfort, 1581 - III, 10 : De Eumenidibus](#)□

est une version augmentée de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre III

[Mythologie, Lyon, 1612 - III, 10 : Des Eumenides](#)□

est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre III

[Mythologie, Paris, 1627 - III, 11 : Des Eumenides](#)□

est une transformation de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la notice [Équipe Mythologia](#)

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Présentation du document

Publication Venise, Comin da Trino, 1567

Exemplaire Munich (Allemagne), Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ)□ ,

Res/4 Ant. 50

Formatin-4

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination 67r°-70v°

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques et historiques [Euménides](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière modification le 28/04/2023

aut alicuius libidinis explendæ causa, aut propter ambitionem, ille gravissimis animi cogitationibus ante extremum vitæ diem necessario discruciat-
 tur, suoque vel ipsius iudicio tam gravissimis suppliciis putatur dignus. Si
 cõtra leuissimam sint peccata, quæ commiserit, tristatur quidem animus, quia
 Dei sui voluntatem offenderit, ac cum diuinæ clementiæ venit in mentem,
 statim illi spes veniæ suboritur. Qui verò pie sancteq; se vixisse inuenit p
 vniuersam vitæ suæ cursum, maior hunc læticia capit, quàm vllò orationis
 genere explicari possit. Quid enim tam iucundum, quid tam optabile, aut tã
 gloriosum cuiquam esse potest, quod tam præclarum viaticum, ante summi
 Dei tribunal, quàm conscientia ab omnibus sceleribus libera? aut quæ di-
 uitix, quæ nobilitas, qui honores cum animi nullius turpitudinis sibi con-
 scili felicitate, vel etiam præclarorum facinorum memoris, comparari possit
 illi migroses, qui è conscientia multorum scelerum exurgunt, illi inquam sunt
 tartara, illi Phlegethontes, illi Styges, illi Acherontes. At læticia quæ ex in-
 tegræ & innocentis memoria oritur, illi sunt campi Elysi, illæ beatorum
 insulæ, illa summa felicitas animarum, quàm viris bonis antiqui sapientes
 proponebant. Hæc enim omnia futuram Dei vel vindictam, vel remunera-
 tionem præsciunt: hæc illa sunt omnia quæ sapientes antiqui de inferis ad
 coercendam ab omni turpitudine multitudinem excogitarunt. Illa graui-
 tas suppliciorum in sacris libris, quæ sceleratis proponuntur; aut præmio-
 rum magnitudo, quæ viris bonis; iam non amplius fabulosè, sed verè à sum-
 mi Dei filio Christo est proposita; atque eadem nulla vi humana est expli-
 cabilis. Dicuntur ab antiquis inferorum iudices fuisse touis filii; quod ani-
 ma nra, in qua sunt illæ p̄dictæ iudicandi facultates, diuina est, & ab ani-
 ma mundi, vt voluerunt antiqui, tanquam aliqua eius portio, in hæc cor-
 pora profecta. At enim quid est hæc anima mundi, nisi Deus omnipotens,
 qui omnia curat, omnia gubernat, omnia quæ veniunt in generationem di-
 spertit ac distribuit; fabulati sunt Aiaci p̄cibus hoies in formicas fuisse cõ-
 uersos, quid p̄ hæc fabulã significarēt antiqui explicauit Theagenes in rebus
 quas scripsit Aeginetatum. lib. 3. quod Aeginetæ perrari erant aliquando in
 insula, quia frequentibus piratarum, aliarumque nationum incursionibus
 infestarentur; qui cum minimè scirent resistere, in spelunca tanquam for-
 micæ delitescerant. Aiacus autem naues ædificare illos docuit, populosq;
 ad rei militaris exercitationem euocauit, quare timore deiecto, externiq;
 viribus paulatim resistere docti, è spelunca in apertum prodierunt; inde è
 formicæ in homines dicuntur fuisse conuersi, vt scripsit Zexes historia 133.
 septimæ Chilliadis. At Strabo lib. 8. fabulæ locum datum fuisse inquit, quia
 formicarum more terram sodiētes vt agriculturæ locum haberent, ad petras
 transferrent: fossasq; incoherent, ne in ædificia sumptus facerent. Hoc ipso
 vñ sunt Græci deprecatores; quia virorum bonorum & iustorum & tempe-
 rantium preces possunt vel vniuersis ciuitatibus à Deo veniam & calamita-
 tum finem impetrare. atque de iudiciis inferorum satis dictum est; nunc
 de Eumenidibus dicatur.

De Eumenidibus.

Cap. X.

AT enim quia poterat nonnullos ea fallere opinio, quod possent descen-
 dentes ad inferos sua crimina occultare; cum & pauci homines multis
 peccatis

Mythologia.

peccatis testes adhibeantur, & si qui fuerint testes, illos non eodem tempore esse perituros, cum prius mortui iudicentur, quam testes accesserint: necesse fuit persuadere multitudini imperitorum, quibus imprefsi iam erant in animo hi iudices, & tortores esse, & suppliciorum ministros his iudicibus assistere, qui mirificis modis, variisque suppliciis reos confiteri quid turpe in vita egissent, cogerent. Additæ sunt igitur illæ quas variis de causis modo Furias, modo Erinnyas, modo Eumenides nominarunt: quæ Iouis cælestis & inferni mandata afficiendis meritis calamitatibus hominibus exquerentur, & quæ ministræ essent prædictorum iudicum in excutiendis cuiusque sceleribus. Dicitur sunt totæ furæ à furore, quo fontes homines ex conscientiam scelerum exagitantur. Erinnyes ab ἐρινος, quod indignari ac magnopere commoueri significat: Severæ à quibusdam ob acerbicatem. Eumenides dicitur sunt ab Ουμένη, quia Palladis consilio illas Argos profectus placasset à benevolentia & mansuetudine, cum prius ab indignatione Erinnyes dicerentur; vt scripsit Sophocles in Oedipode in Colono.

10

*Ἐὶ σφαί καὶ τὴν ἐρινόσιν ἢ τὴν οὐρανὸν
Ἐρινος δὲ χύσκει τὰς ἰσὶν τοῦ αὐτοῦ.*

Ipsas vocamus Eumenidas, peccatore
Quod supplicem seruauerint amabili.

20

Eumenidas fuisse Noctis filias, testatur Lycophron in Cassandra his versibus;

*Ἰσὴν ἑταίρῳ πατρὶ αἰετῶν ἐλπίσιν
πρὸς αὐτοῦ ἄντρον, Ἐρινος δὲ πάλιν ἄντρον.*

Fratres ubi patris puellæ filix
Noctis, parauerunt graues in mutuas Cædes.

Et Aeschylus in Eumenid.

Ἐμεῖς γὰρ ἐσμὲν ποτὲς δίνου τῆλας.

Nos filix Noctis sumus grauissimæ.

30

Alii Noctis & Acherontis filias fuisse Eumenides crediderunt. At Orpheus in hymno, quem scripsit in Eumenides, illas Plutonis, siue Iouis terrestris & Proserpinæ filias dixit in his;

Διὸς τῆς ἐπιγῆς καὶ τοῦ μεγάλου καὶ ἐφ' ἧρας βοῶντος

Ἄγνοι θεοῦ τῆς μεγάλης Διὸς χθονί.

Φερσιφόνει δ' Ἐρινος καὶ τῆς καλλιπλοῦς Ἰσμεῖ.

Audite Eumenides me orantem mente benigna,
Terrestris Iouis, & casta, & dignissima proles
Infernæ Iunonis.

40

Hesiodus in eo libro, quem scripsit de Origine Deorum, è terra & Saturni sanguine natas esse Erinnyes putauit, cum Iupiter patri pudenda abscidit, ac guttæ sanguinis in terram cecidissent, vt est in his;

Ἰσθαί γὰρ ἦν δ' Ἐρινος ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἰσμεῖ,

Ῥά τας διέσπειρεται. περισπασμένην Ἰσμεῖ τῶν

Γῆσιν Ἐρινος καὶ κρατερῆς καὶ ἀλλοτρῆς Ἰσμεῖ.

Tum quæ fluxerunt atro de sanguine guttæ,
Terra bibit cunctas. mox & labentibus annis
Edit Erinnyas hæc tristes, magnosq; gigantes.

Epimenides poeta Cretensis scriptum reliquit illas Eponymes & Saturni filias fuisse, vt patet ex his versibus;

Εὐμν

Γάρπυος δ' ἐπιπέτο βαλάρων κρήνη ἀγυαλιῶν ἔτι,
 ἢ καὶ τοῦ καλλικριτοῦ ἐν τῷ χροστῷ ἀφ' ἠδίας,
 ποίρωτ' ἀδάσσαν, καὶ ἑρηνίτι ἀδάσσαν.
 Eponymen teneram Saturnus duxit, & illi
 Nascitur alma Venus primum, Parca inde decorq,
 Aeternaq; simul nascuntur Erinyes atræ.

At Sophocles in Oedipode in Colono Terræ & tenebrarum filias illas esse scribit in his .

αἱ γὰρ ἔρβιδαι
 Διαίτην ἔχουσιν ἄντ' ἐπεὶ σὺν τοῦ κίραϊ .
 nam terribiles

10

Terræ & tenebrarum tenent natæ Dex .

Has ait Hesiodus in libello de Diebus esse Rixæ filias, vindicesque peierantium, in quos iussu Plutonis animadvertunt, & die quinto Lunæ natas esse;

ἰσὴ μῆθ' ἄρρηται ἑρηνίαι ἀφ' ἠδίας,
 ἑρηνίαι τιμωρίαι, τῆς ἑρῆς τῆς πρὸς ἐπιπέτου .
 Inde die quinto Eumenides versantur, & errant
 Vitricæ, quas Rixæ parit pœnam periuræ .

Et Virgilius in primo Georg.

quintam fugæ, pallidus Orcus,
 Eumenidesq; satæ.

20

Atque id quidem ex Pythagoricorum sententia, qui numerum illum in diebus lunaribus iustitiæ & æquitatis diem esse tradiderunt: Nam & exuperans adimit, & quod deficit, restituit æquitas, quorum utrunque est iudicis munus. Illud ipsum efficit dies quinta, quæ prima addit deficienti, cum altera quinea labentis & occidentis mensis adimat, quod est, exuperans. Dicebantur Eumenides pro capillis angues contortos habere in morem cincinnorum, ut innuit Hora. in secundo Carminum;

et intorti capillis

Eumenidum recreantur angues.

30

Sic & Catullus in Argonaut.

Quare facta virum mulcantes vindice pœna
 Eumenides, quibus anguineo redimita capillo
 Frons expirantis præportat pectoris iras.

Et in primo Elegiarum Tibull.

Tisiphoneq; impexa seros pro crinibus angues
 Scuit; & huc illuc impia turba fugit.

Sophocles præterea in Electra sic Erinnym æripedem nominavit; & Jansis .

κρηταρῆα λέγει χαλαρῆτος ἑρηνίαι, Ingraibus
 Insidiis Erinnys æripes latens.

40

Licet autem ex libro . Iliadis, cognoscere has Furias tanquam aves aerivagas à poetis fuisse vocatas, quia volantes ad iussa sceleratorum supplicia conuolarent;

Ἀλλὰ ζῶε, καὶ μῆρας, καὶ ἠεροφίται ἑρηνίαι .
 Iupiter, & Parca, quæq; æra transit Erinnys .

Has in vestibulo inferorum habitare dixerunt poëte, de quibus ita Virgilius cecinit libro sexto;

Vestibulum ante ipsum, primisq; in faucibus orti,
 Luctus,

Mythologiæ.

Luſus, & vlttrices poſuere cubilia curæ.
 Pallentesque habitant morbi, triſtisq; ſeneſtus.
 Et metus, & maleſuada fames, & turpis egeſtas.
 Terribiles viſu formæ, lathumq; laborq;
 Tum conſanguineus lathi ſopor, & mala mentis
 Gaudia mortiferumq; aduerſo in limine bellum,
 Ferreique Eumenidum thalami.

Qui idem tamen poſtea in duodecimo illas & ad ſolium Iouis aſſiſtere ſcribit, & eius nutum obſervare ſiquando mortalibus calamitates velit immittere;

10

Dicuntur geminæ peſtes cognomine Dexæ,
 Quas & tartaream Nox intempèſta Megaram
 Vno eodemque tulit partu, paribusq; reuinxit
 Serpentum ſpiris, ventofasq; addidit alas.
 Hæ Iouis ad ſolium, fruiq; in limine Regis
 Apparent; acuntq; metum mortalibus ægris.

Harum nomina, & locum vbi habitabant apud inferos, atq; adeo officiû declarauit Orpheus in hymno, quem ſcripſit in Eumen.

20

*Ἄλλ' ἢ Δαίμωνες, Ἰππιδάμοι, ἰππιδάμοι
 κτερόεντες ἅψ' ἀλλ' ἄρα, ἅψ' ἕκαστος
 Νεκρῶν, ἢ Ζηνὸς, ἕκαστος ἀνθρώπων ἕχεται
 Ἄνερα δὲ ἐκίναται παρὰ Τυφλοῦρος ἰδύου
 ἐν ἑσπέρῃ Ἰουδαίου ἱερῶν νεκροῦναι αἴνῃ.*

Horriſonæ hæc audite Dexæ veneranda propago,
 Tiſiphone, & ſimul Alleſto, & diuina Megæra.
 Nocturnæ, arcana, vmbroſo quæ habitatis in antro
 Sacratas ſtunſi ſtygii nigrantis ad yndas.
 Conſilia ad non recta virumque volatis acerbæ.

Ac deinde;

30

*Ἄλλ' αἴτε θεταὶ παύσαντες ἀπὸ πύργου φῶλα
 ἔργα θεῶν ἰφορῶντες δεκασίλους αἴετ' ἐκίναται.*

Iuſtitix quæ oculos gentes torquetis ad omnes,
 Iuſtitix aſſectæ ſemper, rectique miniſtræ.

Cum grauiffimæ ſcelerum vlttrices haberentur Eumenides, magna fuit earû reuerentia apud omnes gentes; atque ita vt illatum nomina nemo propè auderet proferre, quare hæc inquit Electra apud Euripidem in. Oreſte;

*Ἰππιδάμων γὰρ ἀδελφῶν τῶν
 Ἰουδαίου, ἃ τίς ἀναμειλλῶνται φέβῃ.*

nominare haud audeo

Eumenides, quæ illum pauore territant.

40

Oreſtes idcirco cum ſuas calamitates quas poſſus fuerat ob matris egedem, Iphigeniæ in Tauris enarraret, vbi in mentionem Eumenidum incidiffet, illas *Ἰππιδάμων Δαίμων* appellauit; hoc eſt Deas, quas nominare non liceret, quia propter ſeueritatem nemo illas nominare audeſet, ita enim ſcribit Euripides in illa tragædia;

*Ἰδὲ με πίδα
 εἰς τὰς ἀλλοῖς δαίμονες ἀπὸ τοῦ Ἄπολλον
 Δαίμων ἀπορῶν τῶν ἀνομιῶν τῶν*

hinc me pedem

Apollo ſerre iuſſit Atticum in ſolum.

Anonymis

Anonymis iusta & Deabus soluere.

Tantus verò fuit eorum timor, vt cum Cæcus Oedipus in Atticam ductus fuisset, Dearumque Erinnyum nemus intrasset, nescius cui Deorù dicatù esset, aut quæ foret eius loci religio, magnus Atticorum colonorum concursus fuerit ad ipsum Oedipù, qui mirabantur illum eò ausum esse ingredi, cù ipsi neque aspicere quidem lucum prxtereuntes auderent, vt est in Oedipode Colono apud Sophoclem;

Ῥαυδίτας κτεῖ ἀπρίσθου, τὸ
 ἔ' ἰσχυρῆν ἀπρίσθα γὰρ ἐν
 κέῳ πῶς ἀπρίσθου ἄλλου τε
 γὰρ ἔ' ἀλαλακτικῆς καὶ ῥαυδίας
 ἀπρίσθου λίγνο.
 καὶ ἀπρίσθου ἀπρίσθου.

10

Erro nam quispiam senex, at non Indigena; non adiiisset is vnquam Lucum glabrum Erinnyum grauium, Quas tremimus vel dicere.

Nec intuentes transimus.

Neque id sanè iniuria, cum tantopere essent graues ac implacide, vt siquis spectandi causa vel cæde vel aliquo incesti aut impietatis genere pollutus in Eumenidum tēplum illud intrasset, quod illis Orestes in Gerynea Achaicæ oppido dicarat, continuo fieret mente captus, dirisque terroribus exagigaretur, vt ait Pausanias in Achaicis. Illas arbitrati sunt antiqui vestibus atris fuisse indutas, vt ait Isacius, ac nigras vestes, Erinnyum velles appellarunt, quas Ῥαυδίτας ἰσχυρῆν vocauit Lycophron. Colebantur eximia religione Erinnyes in Telphusia ciuitate Arcadiæ, vt ait Isacius, quibus ouis nigra pugnans mactabatur, totaque comburebatur in Camia Peloponnesi, vt ait Sophoclis enarrator. fiebant vero illa sacra tacite, & quietis tempore, neque quisquam è nobilibus his sacrificiis interesse iure religionis poterat, vt scriptum reliquit Polemo. Tum illi sacerdotes, qui hæc sacrificia faciebant, Hefychidæ nominabantur. Hinc & aries sacer Hero taciturno ante solennia immolabatur, quem boni ominis gratia appellabant, cuius sacellum fuit apud Cydonios extra nouem portas. Quod vero in illis sacrificiis meliceris etiam vterentur, testatur Callimachus in his carminibus;

20

Νεφέλαι καὶ τῆν ἀν' ἡλιθίας ἰσχυρῆν
 ἀπρίσθου καὶ ἰσχυρῆν ἰσχυρῆν.

Mellitos succos semper ieiuna sacerdos

Vt re perpetuis assolet Hefychidis.

Magnus erat omnino labor has inuocare, magnaque opus erat veneficis mulieribus sacrificiorum multitudine, quæ illas ad se allicerent, (nam & hæc plurimum conferre ad veneficam facultatem putabantur) quod patet ex iis carminibus Orphei in Argonauticis, vbi Medea sacrificat pro Iasonis incolumitate, veneficis que conatur draconem sopire. Non enim illa sacrificia quæuis ligna admittebant, ex quibus ignis fieret, sed cedrum tantum, & alnum, & Iuniperum, & thamnum: è quibus pyra fiebat ante foueam quandam triplici ordine excavatam, tum victimarum illis sacrificiis conuenientium sanguis in foueam effundebatur; ac corporum membra super pyra vtebantur cum quibus multæ res, multa que herbarum genera miscebantur cù precibus.

40

S

cibus.

Mythologia.

cibus, quorum magna pars continetur in his versibus;

Σύντριψαι παρμίλασαι εκυλάνας Τριμύρας ἱερύνας •
 Αἰματι δ' αὖ καλακασθῆσι Ἰσχυρίων ἕρφα •
 κίκασιτι σχήματα, ἰστίτι φύλλων ἀνδία •
 Ἀγχυρῶσσι ἱερύριτι, ἰδὲ χέλασιμι, αὐτὰρ ἰππῶσσι
 Νόβησι ἱερύρισι καυλάνας φετρίσι ἰστίσι •
 Ἰστίσι, ἰδὲ αὐτῶσσι χυλάνας χυρῶσσι πηρὶ βίβρασι •
 Ἰσχυρῶσσι ἰσχυρῶσσι φέρισι, καὶ ἀπὸ χυρῶσσι χυλάνας
 κηρύσι ἰσχυρῶσσι, αὐτῶσσι ἰσχυρῶσσι ἰσχυρῶσσι •
 Ἰσχυρῶσσι κηρύσι ἀπὸ χυρῶσσι βίβρασι •
 Τριμύρας ἰσχυρῶσσι, καὶ ἀπὸ χυρῶσσι •
 Ἀπὸ χυρῶσσι κηρύσι φέρισι ἰσχυρῶσσι •

10

Maestui catulos tres toto corpore nigro.
 Purpura tum mista & lanaria sanguini eorum.
 Scissi lis & cneus, pulicaria tristis, & vna
 Additur his anchusa rubens, & chalcimus, inde
 Oppletos ventres catulorum in vasa repono.
 Funditur ad foueas lymphæ, atque omenta, cauatas.
 Induor & nigras vestes, odiosaque pulsans
 Aera vocans oro, quæ me audiuere repente.
 Rumpentes tetrici feralla monstra baratri
 Accensasque tulere faces, crudeleque lumen,
 Tisiphone, & simul Allecto, & diuina Megæra.

20

Existimabatur vinum illis omnino nō placere in sacrificiis, quare Oedipus, vt diximus, cum in illarum lucū accessisset, iubetur ab accolis eius loci aquā ē perenni fonte asferre, deinde pocula quædam in hunc vsam parata coronare & labra & ansas lana iuuenis agnæ, vt scribit & Theocritus in Pharmaceutria. Deinde cum steterit ad orientem Solem inferias effundere mulsū, neque vinū vilo pacto asferre: sed post effusas inferias iubetur nouem ramos oleæ ambabus manibus ter ad terram cum precibus desistere & deicere. Fiebant coronæ ē narcisso, quibus coronabātur his deabus sacrificantes, quæ planta illis erat dicata: siue quia apud sepulchra plerunque nasceretur, siue quia illæ corporis ac timoris essent. Deæ, quod conuenit cum Narcissi nomine. Hanc fuisse plantam vna cum croco coronis Eumenidum dicatam, restatur Sophocles ita in Oedipode colono;

30

ἡ καλλιφύτοι κατ' ἕρας αὐτῶσσι
 Νάρκισσος, μεγάλων βλαστῶσσι
 Ἀρχαῖον Ἰσχυρῶσσι, ἰδὲ
 χρυσοῦσσι κρόκῶσσι •

40

O pulchris racemis in dies semper
 Narcisse magnarum Dearum
 Antiqua cotona, simul &
 Aureus crocus.

Scriptum reliquit Pausanias in Arcadicis Cererem aliquando fuisse nominatam Erinnyem, quia Neptunus, cum illius filiam quærentis amore captus esset, illam conatus est vitare: sed cū in equam se Ceres vertisset, & ad Oncium inter armenta pasceretur à Neptuno cognita nihilominus compressa est, cum is equi formam cepisset. Id cum illa grauissime tulisset, quia furere

Arcades

Arcades erinnire dicunt, dicta fuit eo nomine. Apud eosdem erecta fuit Erinnyis statua, quæ manu sinistra cistam, dextera facem præferbat. Plutarchus in libello quem scripsit de sera numinis vindicta, unâ tantum Erinnyem esse putavit, quæ Adrastix Iouis ac Necessitatis esset filia vindex & scelerum ministra: & quæ omnes animas huc illuc cursitantes & tergiversantes comprehenderet, ad supplicium raperet, & in æternas, inauditas, profundissimasque tenebras demergeret. Nunc quid hæc significant perquiramus. Nullus stimulus vel acrior vel vehementior conscientia homines ad confitendū impellere potest, quæ vel sine testibus seiprodit: quare illa est diligentissima iudicum inferorum ministra. Hi timores, qui traditi sunt in fabulis, flagitiosis hominibus assidue ante oculos obversantur. Nam, ut ait Cicero in oratione pro Roscio Amerino, nolite putare, quemadmodum in fabulis sæpenumero videtis, eos, qui aliquid impiè scelerateque commiserint, agitari, & perterri Furiarum rēdis ardentibus; sua quæque fraus, & suus terror maxime vexat: suum quenque scelus agitac, amentiaque afficit: suæ malæ cogitationes, conscientiaque animi terrent. Hæ sunt impiis assidua, domesticæque Furig, quæ noctes diesque pœnas præteritorum peccatorum à consceleratissimis hominibus repetunt. Atque Orestes nihil aliud esse, quàm conscientiam commemoravit apud Euripidem in sua tragædia, quæ ipsum pro Furiis assidue corqueret & exagitaret, ut patet ex his.

10

20

*Τι χρονα πειρασι τις ἀσπίδασι φειται,
ἐκ τῶν τῶν, ἐκ τῶν τῶν ἀπὸ οὐρανοῦ.*

Menel. Quis conficit morbus? quid est tibi mali?
Orest. Quod multa feci turpia hinc conscientia.

Quid enim aliud sunt istæ Furix, quàm affectuum vindices, vel potius affectus commissorum scelerum causa? omnia enim flagitia, quorum nobis sumus conscii, vel per invidiam, vel per odium, vel propter spem alicuius commodi committuntur. Idecirco *ἐκ τῶν ὑλτιο*, quæ cedes est, quod scelus per iram aut odium nascitur, quod vlciscitur Tiphone. *μεγαλο* vero invidere significat, quæ Megæra per invidiam commissa peccata punit. At *ἄλυσ* nunquã cessantem significat, quæ titillatio est voluptatum: per quas in peccantes Allecto animaduerit. Hæ dicuntur Noctis filix, propter inscitiam mortaliū, & ignoracionem rerum futurarum. Quis est enim omnium mortaliū, qui non turpe putet, si rem diligentius perpenderit, se illa propter brevissimas voluptates committere, quæ mox æterna supplicia consequentur? aut quis non intelligat indecorum esse hominē tanquam belloam huc illuc his impuris voluptatibus agitari? ex ignoracione sui igitur nascuntur hi affectus, qui vbi in aliqua scelera homines impulerint, discruciatum animus, quorum recordatio sit quæsi crudelissimi & infellicissimi in animo tortores. Alii Iouis terrestris & Proserpinæ filias illas esse tradiderunt, & id quidem iure optimo: nam cum Pluto præsit diuitiis, Proserpinaque sit vis frugum, ut patebit; quibus à Diis apertius oriuntur furix, quàm è diuitiis, aut vnde apertius originem capient; quippe cum omnia scelera, omnesque voluptates è diuitiarum copia, tanquam ex vbetrimo fonte manent. Quæ tamen si ad bonum & temperatē virum affluerint, illum minime à suo instituto possunt deturbare: quare videtur mihi Deus sapientissimus facultates tanquam vaticum ad probitatem optimis eorum moderatoribus, aut tanquam duces ad æterna supplicia impuris latronibus concessisse.

30

40

S a mic

Mythologiæ.

miè bonum & Dei amicum esse virum opulentum aut egregiè sceleratum, & Diis hominibusque inuisum illum, qui multa possideat: quoniam nulla diuitiarum præstantia vel bonitatis vel malitiæ patitur mediocritatem. Idem sentisse mihi videntur, qui è turpibus partibus Saturni & ex terra natas esse Erinnyes putarunt. Quid enim Saturnus est, nisi tempus? aut quid pudendæ partes, nisi turpitudines quæ in ipso tempore committuntur? terra omnium diuitiarum parens est, ex quibus nascuntur. Sûnt igitur illæ animi sollicitudines, quæ ob diuitiarum facultatem exurgunt per temporis opportunitatem. Qui Saturni & Eponymæ filias putarunt, nil diuersum ab his sentiebant. Hæc, & quæ dictæ sunt superius rationes, in idem recidunt: nam qui Saturni, qui Noctis, qui Terræ, qui Tenebrarum filias esse Erinnyes arbitrati sunt, solo inter se nomine differebant, re ipsa idem putarunt. Quidam Erinnyas dictas crediderunt, quia imprecationes exaudirent: nam *ai-pis* imprecationes significari inquit, *ai-vas* vero perficere & exaudire. Alii quia in terra habitent, cum *ipsa* sit terra, *ai-vas* habitare est. Dicuntur nate Erinnyes die quinto Lunæ, ea ratione quæ dicta est superius. Aeripedes dictæ sunt, quia cum Dei sint ministræ, scelerumque vtrices tardè ad impiorum supplicia mitterentur, non enim Deus repente in Sceleratos animaduertit, sed pro tarditate temporis, grauitatem penarum compensat. Aeriuagæ dictæ sunt, quia citissime ad impiorum penas conuolarent vbi Deus aliquos vel publicè vel priuatim punire statuisset. Ego tamen aeriuagas ea de causa fingi crediderim, quia vbi vel pestis, vel fames homines inuadit, vel bellorum motus excitantur in animis mortalium, id ex aere quodammodo affecto ita Deo iubente proveniat. Nam hæc tria morborum genera ita sunt inter se connexa, vt ex iisdem parentibus & eodem partu nata sint, quod ita expressit Virg. lib. xii.

10

Hæc Iouis ad solium, & cuique in limine Regis
Apparent; acuuntque metum mortalibus ægris:
Si quando læthum horrificum, morbosve Deum Rex
Molitur, meritas aut bello territat vbera.

30

Dicebantur habitare in vestibulo inferorum, quia solliciti sunt præcipuè animi morientium, grauiusque torquentur recordatione præteritorum scelerum; quod etiam senserunt ii, qui dixerunt illas ad vnam Stygis in antro quodam habitare. Hoc antrum quid est aliud, nisi obscurissimus cordis & conscientie recessus, in quo latent hæc cogitationes, & animorum sollicitudines? Quod per hæc significare voluerunt antiqui soli viro bono omnia esse rura, solamque integritatem & innocentiam homines intrepidus & tranquillous ad omnem fortunæ commutationem perducere, iam explicauimus superius, ac de furiis fatiis, nunc dicendum est de carcere impiorum.

40

De Tartaro.

Cep. XI.

Vbi sceleratorum animæ multis grauisissimisque vitiis contaminatæ per tormenta fuerint cognitæ à iudicibus; quod inter voluptates per cætorum hominum iniurias vixerint, quod patriam prodiderint, quod multos ob diuitias fefellerint, quod propter auaritiam vel amicos, vel viros bonos, vel parentes, vel benemeritos deseruerint, quod Deorum immortalium religionem ob pecuniam, cultumue neglexerint, illæ Furiis prædictis traduntur